

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA
PIQUER

Però ens pots abandonar a nosaltres?

L'escriptora Maggie O'Farrell dignifica la figura d'Agnes, l'esposa de Shakespeare, i de totes les dones silenciades del món

Potser la millor obra de Shakespeare neix del dolor per la mort del fill

Fa poc vaig rellegir *La noia de la perla*, perquè havia d'entrevistar l'escriptora Tracy Chevalier en el marc de l'imprescindible festival Mot, i a mitja lectura va aparèixer una epidèmia. Un barri confinat. Una declaració de quarantena. Per descomptat, això no ho vaig llegir amb els mateixos ulls que fa vint anys, quan havia assaborit la novel·la per primer cop i les pestes semblaven desgràcies d'un passat remot.

He tingut una sensació similar amb *Hamnet*, de Maggie O'Farrell (L'Altra Editorial en català, traducció de Marc Rubió; i *Asteroide* en castellà, traducció de Concha Cardeñoso). Una plaga obliga de tant en tant a tancar els teatres i a prohibir les reunions públiques: res que no ens resulti familiar aquest 2021. El capítol en què es descriuen tots els fets que han hagut de passar perquè la pesta bubònica arribi a Warwickshire l'estiu del 1596 i sigui contreta per la Judith també el llegim amb un interès que potser no hauríem tingut si no fos que una nova malaltia, notificada per primer cop a Wuhan el desembre del 2019, ens ha canviat la vida. El que en un altre moment ens hauria semblat una rarsa ens ressona avui de mala manera.

M'ha agradat molt, la nova novel·la de Maggie O'Farrell. M'ha atrapat fins al punt que se m'ha vist caminant pel carrer o pujant les escales del metro sense desenganxar la vista del llibre. L'autora irlandesa s'ha imposat el repte d'imaginar com va ser la mort de *Hamnet*, un fill (real) de William Shakespeare que

MAGGIE O'FARRELL

FRANCESC MELCION

només va viure onze anys. I se n'ha sortit la mar de bé: ha sabut construir una novel·la fascinant al voltant de la idea que Shakespeare va transformar el dolor per la mort del seu fill en la seva millor obra de teatre, *Hamlet*.

La invisibilització de les dones i el clàssic dilema entre feina i família

Un gran encert de la novel·la és que el dramaturg no hi surt mai ni amb nom ni amb cognom. És un personatge secundari. La protagonista és l'Agnes, la seva dona, la mare de la criatura morta. Una persona forta, amb una intuïció especial, que ha d'afrontar la mort d'un fill i que es troba sola, sense el marit, quan s'esdevé la tragèdia. El pare de *Hamnet* és a Londres, treballant al teatre. La se-

va filla gran, la Susanna, desitja sovint que la plaga arribi a la capital, perquè així tancaran els teatres i el pare podrà estar-se amb ells durant uns mesos. "No està bé desitjar que hi hagi una plaga, ha dit la seva mare, però la Susanna ho ha fet algunes vegades dintre seu, a la nit, després de resar les oracions".

O'Farrell –una narradora hàbil, elegant, talentosa– aconsegueix dignificar la figura d'Agnes, de qui s'havia dit que era analfabeta, ignorant i lletja. També s'ha fet córrer que William Shakespeare i la seva esposa s'odiaven, però l'escriptora no n'ha sabut trobar cap evidència. En qualsevol cas, és lloable l'esforç de Maggie O'Farrell per ficar-se i ficar-nos en el cap i la pell d'una dona del segle XVI. Les dones han estat històricament menyspreades i invisibilitzades, i donar-los veu (ni que sigui amb tant retard, ni que sigui en una obra de ficció) té un punt de rescabament.

"Tu no hi eres", diu l'Agnes al seu home quan ella es tortura per no haver vist a venir la mort del nen i ell intenta consolar-la. "Tu no hi eres", li repeteix. És també una forma de retreure al marit que li delegui al cent per cent la feina domèstica i de cria. Quan tot just han enterrat en *Hamnet*, el dramaturg es prepara per tornar a Londres i ella li diu que no se'n pot anar. Perplexa, no entén ni tan sols que s'ho pugui plantejar: se'ls acaba de morir un fill. Ell s'impacienta: el món no s'atura, hi ha gent que l'espera, la temporada està a punt de començar, massa persones depenen d'ell... "Però ens pots abandonar a nosaltres?", dispara l'Agnes, aplaudida en silenci per les dones de tots els temps que han hagut de carregar el pes de la casa i els fills. Gràcies, Maggie. ♦♦

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Manies

Qui més qui menys, tothom té alguna mania. Però la gent de lletres són, històricament i tradicionalment, els que més en tenen. Els que han seguit el consell dels clàssics, en especial dels estoics i d'Epictet ("Amaga't!", "Abstén-te!"), passen moltes hores sols, a casa, sense contacte amb la societat, amb la qual cosa s'estalvien la xerrameca pública, però desenvolupen manies de molta varietat.

Pierre Bayle, l'autor del tan celebrat *Dictionnaire historique et critique*, tenia una passió maniàtica pels titelles i els saltimbanquis, i així que sentia les trompetes anunciar llur presència, deixava la feina i corria a veure l'espectacle. Magliabecchi, un savi italià que va ser bibliotecari del duc de Toscana, a Florència, es va passar tota la vida voltat de llibres: era molt frugal; només menjava i bevia ous, una mica de pa i aigua. Escribia entre llibres, menjava en una taula plena de llibres i dormia damunt una pila de llibres. Va viure 80 anys.

FRANCESC MELCION

Balzac només podia escriure dret i amb un hàbit monàstic, amb caputxa i tot. Si mai es trobava desproveït d'aquesta vestimenta, no podia escriure. Dickens tampoc no es posava a escriure si no anava perfectament abillat, pentinat i afaitat. Antoine Varillas, historiador del segle XVII, tenia un zel tan gran de la perfecció del seu estil –ortografia, lèxic i sintaxi– que un dia que un nebot seu li va retreure una falta d'ortografia en una carta que havia rebut d'ell el va desheretar. Proust tenia tanta por de barrejar-se amb el comú dels mortals que, quan escrivia, no volia ni sentir-ne les veus: es va fer folrar tota l'estança amb pans de suro; també és veritat que era asmàtic i que no tolerava la pols que podia entrar per les esclatxes dels finestrals. W.H. Auden, que va viure molts anys a Nova York, no podia treballar amb llum natural: quan es posava a escriure a ple dia, tancava els porticons de les finestres (o l'equivalent).

Enrique Vila-Matas, per acabar, no suporta que li serveixin un peix, en un restaurant o en una casa, amb el cap inclòs, que és com solen cuinar-se. Li agafa un neguit indescriptible, que només pot compensar escrivint una genialitat o altra. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Abans teníem biografia, ara tenim geopolítica

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

En molt poques ocasions la humanitat té por de la mateixa cosa, sent el mateix i es posa a lluitar unida per un objectiu comú. Avui estem vivint un d'aquests moments excepcionals, i la causa és la pandèmia de covid-19. Amb aquesta idea, el polític Hubert Védrine aborda l'entrada que porta per títol *Ère numérique* [Era digital] al seu recent llibre *Dictionnaire amoureux de la géopolitique* (Plon-Fayard, 2021). Però també dedica una entrada pròpia a l'esmentat coronavirus, després del qual, diu, res no serà exactament igual que abans.

L'autor va ser home de confiança del darrer faraó socialista, François Mitterrand (aquests dies a França han commemorat el 40è aniversari de la seva arribada al poder), i a continuació va exercir com a ministre d'Exteriors de Lionel Jospin. La

seva geopolítica és més política que geogràfica, al revés de la que trobem al famós llibre de l'analista i viatger Robert D. Kaplan, *La venganza de la geografía* (RBA, 2017), on la geopolítica és abans que res geogràfica. El diccionari de Védrine no inclou Kaplan, però hi surt Kipling (com a exponent de l'imperialisme britànic)

Què més hi ha en aquest llibre? Doncs un cúmul de bones recomanacions lectores (gairebé tot assaig), les quals encalquen una majestuosa cercavila d'experiències vitals (les de l'autor) arreu del món (el nostre). Conté observacions personals a propòsit de les més destacades figures de la política internacional, des de Jimmy Carter fins a Xi Jinping, i també sobre les guerres, cri-

sis i conflictes que han conegut els segles XX i XXI. Dibuixa tot el contrari d'un mapa mut; més aviat és un mapa polític i geogràfic on els noms dels llocs es converteixen en noms de persones.

Quan parla dels espies de ficció diu que "Daniel Craig té la mirada de Putin".

¿Aquestes pàgines assenten una gran idea principal? Sí. Que, de la mateixa manera que es va industrialitzar el món, ara toca ecologitzar la vida, el planeta (també l'escalada demogràfica hi és un tema recurrent). No es tracta de l'únic polític pro sistema que fa un discurs verd: abans ho va fer Al Gore. I què diu del futur polític? Que l'obscurantisme el tenim a tocar. Com és el món on vivim? L'entrada que segueix a covid-19 és *cynisme*. ♦♦